

УДК 378.146:371.27:378.66 (477-25)
DOI: 10.15587/2519-4984.2017.107335

ЛІЦЕНЗІЙНИЙ ІНТЕГРОВАННИЙ ІСПИТ «КРОК 1. СТОМАТОЛОГІЯ» У НАЦІОНАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ О. О. БОГОМОЛЬЦЯ ЯК ІНДИКАТОР КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ОСВІТИ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ. МОНІТОРИНГОВИЙ АСПЕКТ

© Л. В. Гайова, Л. В. Яніцька, Н. В. Оберніхіна, Т. С. Санжур

У дослідженні проведено аналіз складання ліцензійного інтегрованого іспиту (ЛІІ) «Крок 1. Стоматологія» студентами Національного медичного університету імені О. О. Богомольця в 2017 р. Проаналізовано міждисциплінарну інтеграцію успішності складання іспиту за субтестами з біологічної хімії та успішністю студентів стоматологічного факультету Національного медичного університету імені О. О. Богомольця при вивченні цієї ж дисципліни. Результати представлено аналітичними таблицями
Ключові слова: ЛІІ «Крок 1. Стоматологія», аналіз результатів, міждисциплінарна інтеграція, біологічна хімія

1. Вступ

Починаючи з 1992 року студенти медичних навчальних закладів складають ліцензійний інтегрований іспит «Крок». Зовнішнє тестування проводиться з метою встановлення відповідності Державним стандартам вищої освіти рівня компетентності майбутніх лікарів. «Крок» дозволяє визначити не тільки якість підготовки студентів, але й роботу викладачів і організацію навчального процесу в різних медичних навчальних закладах. Система забезпечення якості, що реалізована для вищої медичної освіти України на галузевому рівні, включає рейтинг вищих медичних закладів і національні ліцензійні інтегровані іспити, які реалізуються з 1998 року. Ліцензійні інтегровані іспити, як форма незалежного оцінювання рівня професійної компетентності студентів, проводяться Державною організацією «Центр тестування професійної компетентності фахівців з вищою освітою напрямів підготовки «Медицина», «Фармація» та «Стоматологія» при Міністерстві охорони здоров'я України [1].

2. Літературний огляд

Запровадження незалежного оцінювання здобувачів вищої медичної освіти є одним з основних здобутків застосування кредитно-модульної системи організації навчального процесу та Європейської кредитно-трансферної системи [2]. Результати складання студентами Університету ліцензійних іспитів – важливий рейтинговий показник якості освітньо-виховного процесу у вищих медичних (фармацевтичних) закладах. Тому ліцензійний інтегрований іспит «Крок-1» є віддзеркаленням рівня засвоєних студентами знань з фундаментальних дисциплін, який включає дисципліни 1–3 курсів: анатомія людини; біологія; біоорганічна та біологічна хімія; гістологія, цитологія та ембріологія; вірусологія та імунологія; фізіологія; патофізіологія; патоморфологія; фармакологія. Ці предмети створюють підґрунтя для вивчення клінічних дисциплін, тому підготовка студентів до ЛІІ «Крок 1. Стоматологія» сприяє не тільки покращенню їх результатів, але й формуванню у них клінічного мислення. Одним із найбільш ефективних засобів самостійної підготовки є система дистанційного навчання [3].

Не менш потужним засобом є використання

тематичних клінічних кейсів за програмою «Розвиток клінічного мислення на основі ситуаційних завдань» [4]. Також сприяє поглибленню розуміння студентами теоретичного матеріалу створення бази тестів з обґрунтованими роз'ясненнями вірних відповідей [5].

Але, незважаючи на застосування всіх цих засобів різними ВМНЗ, проблема якості підготовки до ЛІІ «Крок-1» лікарів залишається невирішеною, про що свідчать результати тестування у 2017 році.

3. Мета та задачі дослідження

Мета дослідження – оцінити рівень успішності студентів стоматологічного факультету Національного Медичного Університету імені О. О. Богомольця при складанні ЛІІ «Крок 1. Стоматологія» в 2017 році та запропонувати шляхи їх усунення.

Для досягнення мети були поставлені наступні задачі:

- 1) провести аналіз успішності студентів – громадян України різних ВМНЗ при складанні ЛІІ «Крок 1. Стоматологія» за останні три роки;
- 2) на основі аналізу складання іспиту за субтестами виявити найважчі дисципліни 2017 року;
- 3) дослідити динаміку та успішність студентів-стоматологів Національного Медичного Університету імені О. О. Богомольця при складанні підсумкових модульних контролів з біологічної хімії.

Проводився аналіз результатів складання ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок 1. Стоматологія», наданих Державною організацією «Центр тестування професійної компетентності фахівців з вищою освітою напрямів підготовки «Стоматологія» при Міністерстві охорони здоров'я України». Досліджено документацію з успішності складання Підсумкових модульних Контролів студентами стоматологічного факультету Національного Медичного Університету імені О. О. Богомольця.

5. Результати досліджень та їх обговорення

У 2017 році «Крок-1. Стоматологія» кількості студентів-стоматологів всієї України, що не склали іспит – склав 34,6 %. За останніх п'ять років цей показник не перевищував 18,7 % (у 2014 році). Результати складання ЛІІ студентами вищих навчальних закладів наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Кількість студентів, які не склали ЛП «Крок 1. Стоматологія» у 2015–2017 роках

ВНЗ	Кількість студентів, що не склали іспит (%)		
	у 2017 р.	у 2016 р.	у 2015 р.
Запорізький Державний Медичний Університет	11,7	1,6	13,33
Дніпропетровська Медична Академія	11,8	3,2	6,19
Буковинський Державний Медичний Університет	13,1	6,5	10,11
Харківський Національний Університет	14,5	12,3	8,22
Національний Медичний Університет	28,1	12,5	15,18
Дніпропетровський Медичний Інститут Традиційної та Нетрадиційної Медицини	50,0	23,1	35,71
Ужгородський Національний Університет	52,6	25,6	23,53
Київський Медичний Університет, Українська Академія Нетрадиційної Медицини	58,1	67,8	61,90
Львівський Медичний Інститут	66,1	38,2	47,83
Медична Академія Екології та Медицини	93,8	91,7	80,95
Середній показник по країні	34,6	14,3	15,56

Найгірші результати складання, крім приватних вищих навчальних закладів, показали студенти Ужгородського національного університету (в 2017 році 52,6 %, у 2016 – 25,6 %, у 2015 – 23,53 %) і Львівського національного медичного університету (в 2017 році 66,1 %, у 2016 – 38,2 %, у 2015 – 47,83 %). Найвищий рівень підготовки традиційно показали студенти Запорізького державного медичного університету (тільки 11,7 % студентів не склали в 2017 році іспит, у 2016 – 1,6 %, у 2015 – 13,33 %) і Дніпропетровської медичної академії (в 2017 році 11,8 %, у 2016 – 3,2 %, у 2015 – 6,19 %). Також упевнено тримаються серед лідерів студенти Буковинського державного медичного університету (в 2017 році 13,1 %, у 2016 – 6,5 %, у 2015 – 10,11 %) і Харківського національного медичного університету (в 2017 році 14,5 %, у 2016 – 12,3 %, у 2015 – 8,22 %) [6–8].

З числа студентів Національного медичного університету імені О. О. Богомольця не склали іспит в 2017 році 28,1 %. Цей показник не перевищує середній відсоток по Україні, але він значно вищий від показників за попередні роки (2016 – 12,5 %, 2015 – 15,18 %) і змушує шукати причини недостатньої підготовки студентів.

Аналізуючи результати складання іспиту за субтестами легко помітити, що, при національному показнику складання 63,4 %, до трійки найважчих дисциплін 2017 року разом з мікробіологією (показник складання 54,5 %) та гістологією (59,5 %) належить біохімія (59,8 %).

На кафедрі біоорганічної і біологічної хімії Національного Медичного Університету імені О. О. Богомольця приділяється значна увага підготовці стоматологів до складання ЛП «Крок 1. Стоматологія». Невідомою складовою кожного практичного заняття є тестування студентів з використанням тестових завдань з бази «Крок 1» останніх років, ситуаційні задачі на заняттях також формують взаємозв'язок з цими завдан-

нями. Враховується і спеціалізація студентів – до програми підготовки стоматологів включені заняття, на яких ґрунтовно розглядаються склад і будова тканин зуба, процес слиновиділення і складові слини. В якості допуску до складання кожного підсумкового модульного контролю також використовуються тестові завдання з бази «Крок 1. Стоматологія». Тому для з'ясування причин низького показника успішності студентів-стоматологів Національного Медичного Університету імені О. О. Богомольця у 2017 році під час випробування іспитом «Крок-1. Стоматологія» необхідно розглянути показник успішності складання Підсумкових Модульних Контролів (ПМК) з біологічної хімії.

Під час вивчення дисципліни «Біологічна та біоорганічна хімія» студенти послідовно складають три підсумкових модульних контролі – наприкінці другого, третього і четвертого семестрів. ПМК проводяться згідно розроблених в університеті регламентів, перевага надається методам: тестуванню і структурованій письмовій роботі [9]. У разі отримання незадовільного результату студент має право на дві спроби перескладання. На рис. 1 представлено динаміку цього процесу.

Із 130 студентів з першої спроби ПМК-1 склали 69 (53,08 %), що можна пояснити недостатністю усвідомлення першокурсниками вимог і критеріїв оцінювання вищої школи. Крім того, на початковому етапі навчання студентів у вищому навчальному закладі дається взнаки слабка шкільна підготовка переважно з хімії, а також невідповідність програми рівня стандарту тому рівню знань, який необхідний для засвоєння матеріалу з дисципліни «біологічна та біоорганічна хімія» [10].

Перше перескладання зменшило кількість студентів, що невдало склали ПМК-1 або були не допущені до складання, вдвічі лише 50,82 % змогли скласти ПМК-1. Друге перескладання виявилось успішним і для решти студентів.

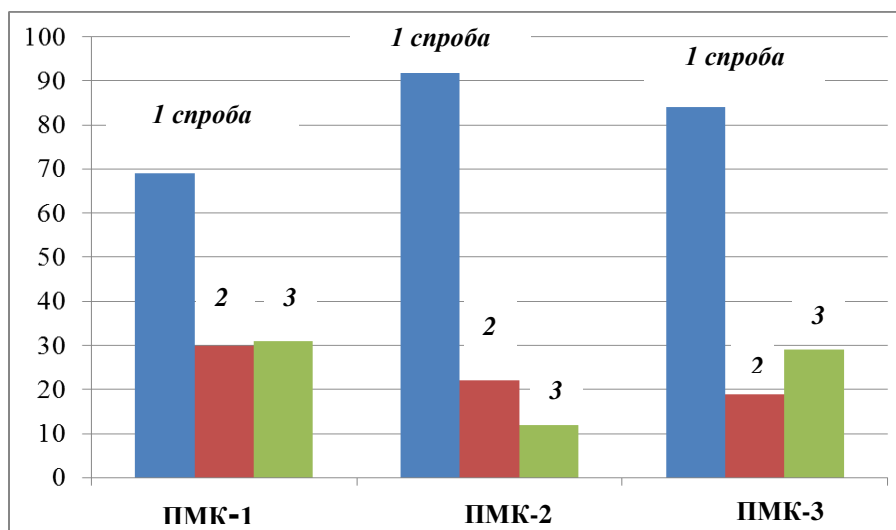

Рис. 1. Успішність складання ПМК-1, ПМК-2, ПМК-3 студентами стоматологічного факультету Національного Медичного Університету імені О. О. Богомольця

Під час проведення ПМК-2 стрімко зростає кількість студентів, що отримали задовільні оцінки з першого разу – 96 із 130, що складає 73,85 %. На першому перескладанні успіху досягли ще 22 студенти (62,86 % від загального числа студентів, що невдало склали ПМК з першої спроби), а на другому перескладанні – ще 12 студентів. Тільки один студент так і не зміг скласти ПМК-2. ПМК-3 показав зменшення кількості сту-

дентів, здатних як з першої так і з другої спроби досягти успіху – 84 із 130 (63,61 %) і 19 із 48 (38,76 %) студентів відповідно. 29 студентів тільки на другому перескладанні змогли скласти ПМК на «задовільно».

Для оцінки якості й ґрунтовності отриманих знань проаналізуємо кількість студентів, які при складанні підсумкових модульних контролів отримали найнижчу оцінку – 50 балів (табл. 2).

Таблиця 2

Кількість студентів-стоматологів, що отримали 50 балів при складанні підсумкових модульних контролів

ПМК	загальна кількість студентів	кількість студентів, що отримали 50 балів	% від загальної кількості
Підсумковий модульний контроль № 1	130	53	40,8
Підсумковий модульний контроль № 2	131	71	51,2
Підсумковий модульний контроль № 3	132	108	81,8

Як видно з табл. 2, кількість студентів, які складають ПМК на найнижчий прохідний бал, стрімко зростає від ПМК-1 до ПМК-3. Кількість студентів, що складають ПМК з третьої спроби, свідчить про низький рівень розуміння дисципліни «біологічна та біоорганічна хімія», змотивовані не на отримання ґрунтовних знань з дисципліни, а на формальну сторону відсутність академічної заборгованості [11].

6. Висновки

Аналіз складання ПМК з біологічної хімії студентами-стоматологами виявив слабкий рівень підготовки студентів. Враховуючи це, результати складання ЛШ «Крок 1. Стоматологія» не можна вважати неочікуваними. Для подолання ситуації, що склалася, необхідно:

1. Деканату стоматологічного факультету звернути увагу на контроль за відвідуванням студентами лекцій та консультацій, присвячених підготовці до ЛШ «Крок 1. Стоматологія», а також мотивувати студентів щодо відвідування лекцій та консультацій з дисципліни «біологічна хімія».

2. Завідувачам кафедр забезпечити контроль за використанням тестових завдань з бази центру тестування на кожному практичному занятті з дисциплін, що входять до інтегрованого ліцензійного іспиту.

3. Викладачам забезпечити в повному обсязі тестові завдання з бази центру тестування, до кожного навчального заняття з дисципліни «біологічна хімія» та своєчасно інформувати завідувачів кафедр про якість відвідування студентами лекцій та консультацій, як при вивченні дисципліни «біологічна хімія» так і при підготовці до ліцензійного інтегрованого іспиту.

4. Студентам своєчасно та регулярно відвідувати лекції та консультації, присвячені підготовці до ЛШ «Крок-1. Стоматологія» так і при вивченні дисципліни «біологічна хімія», які проводяться відповідними кафедрами, а також кафедрою біоорганічної та біологічної хімії.

Для підвищення мотивації студентів викладачам необхідно:

а) ширше застосовувати інтерактивні методи навчання, до яких належать: робота у малих групах, дискусія, метод кейсів, ігрові методи (ділові ігри, інсценізації), презентації тощо;

б) залучати студентів до самооцінювання і до оцінювання успіхів своїх товаришів;

в) надавати завдання для самостійної роботи студентів, які потребують від студентів творчого підходу;

г) проводити додаткові консультації для студентів, що складають «групу ризику».

На сьогоднішній день лише незначна частина абітурієнтів має достатній рівень знань з хімії. Це переважно ті, хто навчався за програмами академічного і профільного рівня. Очікувати підвищення рівня шкільної підготовки можна лише після запровадження профільної освіти у старшій школі. Критерієм готовності

абітурієнта до вступу в медичні ВНЗ є результати ЗНО з біології і хімії, тому прохідний бал з цих предметів повинен бути достатньо високим. Ті, хто навчався у школі за рівнем стандарту зможуть отримати на ЗНО такі високі бали після навчання на підготовчих курсах, що підвищить не тільки рівень їх знань, але й мотивації.

Література

1. З підготовки до ліцензійних інтегрованих іспитів «Крок 1» і «Крок 2» як галузевого моніторингу якості вищої медичної освіти відповідно до Європейських вимог [Текст]: мет. реком. / ред. В. Ф. Москаленко. – К., 2013. – 16 с.
2. Стеченко, О. В. Євроінтеграційні зміни у вищій медичній та фармацевтичній освіті: найближчі перспективи [Текст] / О. В. Стеченко // Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка». – 2015. – № 1/33. – С. 202–211.
3. Олійник, І. Ю. Використання сучасних інформаційних технологій для самопідготовки студентів до ліцензійного іспиту «Крок-1. Стоматологія» [Текст] / І. Ю. Олійник // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2012. – Т. 11, № 2. – С. 126–129.
4. Стеченко, О. В. Оптимізація організації навчального процесу на кафедрах університету як важлива складова внутрішньовузівської системи управління якістю [Текст] / О. В. Стеченко, Л. І. Остапюк // Клінічна та експериментальна патологія. – 2016. – Т. 15, № 2 (56). – С. 108–111.
5. Йолтухівський, М. М. Оптимізація у підготовці студентів до складання ліцензійного іспиту «Крок-1» на кафедрі біологічної та загальної хімії [Текст]: тези доп. навч.-метод. конф. / М. М. Йолтухівський // Шляхи удосконалення навчального процесу і необхідність впровадження нових підходів у роботі кафедр медичного університету в сучасних умовах. – Вінниця, 2016. – С. 102–103.
6. Аналітична довідка до результатів складання ліцензійного іспиту Крок 1. Стоматологія [Електронний ресурс]. – Центр тестування при МОЗ України, 2015. – Режим доступу: http://testcentr.org.ua/images/analytical_information/AI_Kr1_St_2015.pdf
7. Аналітична довідка до результатів складання ліцензійного іспиту Крок 1. Стоматологія [Електронний ресурс]. – Центр тестування при МОЗ України, 2016. – Режим доступу: http://testcentr.org.ua/images/analytical_information/AI_Kr1_St_2016.pdf
8. Аналітична довідка до результатів складання ліцензійного іспиту Крок 1. Стоматологія [Електронний ресурс]. – Центр тестування при МОЗ України, 2017. – Режим доступу: http://www.testcentr.org.ua/images/analytical_information/AI_K1_St_2017.pdf
9. Стеченко, О. В. Удосконалення системи оцінювання знань студентів на підсумковому модульному контролі [Текст]: мат. XIII Всеукр. наук.-пр. конф. / О. В. Стеченко, Н. К. Гребень // Актуальні питання якості медичної освіти. – Тернопіль, 2016. – Т. 2. – С. 54.
10. Перепелиця, О. О. Проблеми підготовки провізорів з курсу органічної хімії до ЛП «Крок 1. Фармація» [Текст] / О. О. Перепелиця, А. М. Грозав // Буковинський медичний вісник. – 2014. – Т. 18, № 4 (72). – С. 263–268.
11. Стеченко, О. В. Проблема академічної чесності в навчальному процесі та науці: досвід національного медичного університету імені О. О. Богомольця [Текст] / О. В. Стеченко // Медична освіта. – 2016. – № 3. – С. 93–98. doi: 10.11603/me.2414-5998.2016.3.6921

*Рекомендовано до публікації член-кореспондент НАПН України, д-р пед. наук Цехмістер Я. В.
Дата надходження рукопису 08.05.2017*

Гайова Людмила Володимирівна, доктор медичних наук, професор, кафедра біоорганічної та біологічної хімії, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, бул. Тараса Шевченка, 13, м. Київ, Україна, 01601
E-mail: biochem-nmu@ukr.net

Яницька Леся Василівна, кандидат біологічних наук, доцент, кафедра біоорганічної та біологічної хімії, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, бул. Тараса Шевченка, 13, м. Київ, Україна, 01601
E-mail: yanitskayalesya@gmail.com

Оберніхіна Наталія Володимирівна, кандидат хімічних наук, старший викладач, кафедра біоорганічної та біологічної хімії, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, бул. Тараса Шевченка, 13, м. Київ, Україна, 01601
E-mail: nataliya.obernikhina@nmu.ua

Санжур Тетяна Сергіївна, асистент, кафедра біоорганічної та біологічної хімії, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, бул. Тараса Шевченка, 13, м. Київ, Україна, 01601
E-mail: ximia_sofi@ukr.net